

LITERATURA

Josep Ferrater Mora: de filòsof a narrador

L'autor del 'Diccionario de filosofía' va protagonitzar un peculiar i humorístic periple narratiu

NOVEL·LES DE MADURESA
01. El jove Ferrater Mora va cultivar la filosofia.
02. Ja jubilat, va fer novel·les. UDG

DAMIÀ BARDERA POCH
GIRONA

Ferrater Mora (1912-1991) és conegut –i sobretot reconegut– pel seu magne i cèlebre *Diccionario de filosofía*, i, amb menys importància, per les seves facetes de filòsof i asagista. En canvi, poca gent coneix el vessant més artístic de la seva ingent producció: les facetes de cineasta amateur, novel·lista i fins i tot fotògraf.

Nascut a Barcelona l'any 1912, va marxar a l'exili després de la Guerra Civil Espanyola. Va passar per França, Cuba i Xile i es va instal·lar als EUA a finals dels anys quaranta gràcies a una beca que li va permetre ser professor al Bryn Mawr College de Pennsilvània. Va treballar-hi fins a la jubilació (a finals dels setanta), moment en què va iniciar el seu peculiar periple narratiu, format per tres llibres de relats i cinc novel·les: *Siete relatos capitales* (1979); *Claudia, mi Claudia* (1982); *Voltaire en Nueva York* (1985); *Hecho en Corona* (1986); *El juego de la verdad* (1988); *Regreso del infierno* (1989); *La señorita Goldie* (1991), i *Mujeres al borde de la leyenda* (1991), publicat pòstumament.

Novel·les i relats de base inequívocament realista, escrits amb una prosa sobria, neta, precisa i força visual. Cal destacar-ne els trets humorístics, un humor fi i serè, tenyit d'ironia i sobretot d'autoironia. Per exemple, la seva primera novel·la,

Claudia, mi Claudia, és una obra escrita en clau paròdica i autobiogràfica. I molts dels seus relats tampoc no s'entenen sense aquesta dosi de burla i d'autoparòdia.

També cal destacar, d'una banda, la influència del *thriller* en algunes de les seves novel·les més reeixides, com ara *El juego de la verdad* (va ser finalista del premi Nadal), un joc d'acusacions, contraacusacions i mitges veritats, o *Regreso del infierno*, una obra amb ressons apocalíptics. I, de l'altra, cal fer referència a la influència de la literatura utòpica: l'autor ubica tres de les seves novel·les –*Hecho en Corona*, *El juego de la verdad* i *La señorita Goldie*– en el país imaginari de Corona, una illa de tradició i cultura hispàniques –els habitants parlen en castellà– prop dels EUA. Ara bé, Corona no serà una societat perfecta i sense conflictes com sol passar en les utopies clàssiques, ans al contrari: els habitants es comportaran d'una manera molt realista, amb vicis i defectes, per bé que amb una bona dosi de raonabilitat.

És important tenir en compte que l'obra narrativa de Ferrater Mora va constituir la seva última etapa vital i creativa, i en aquest sentit és una obra inequívocament tardana. Això ens podria fer pensar que novel·les i relats van ser fruit de l'avorriment d'un filòsof ja reconegut i amb la feina no només feta, sinó ben feta. De fet, molts dels seus col·legues filòsofs ho van veure d'aquesta manera, i la seva narrati-

va va ser rebuda amb fredor o fins i tot amb un cert menyspreu, cosa que va doldre –i molt– a Ferrater.

Si ens fixem, però, en el primer llibre que va publicar el jove Ferrater, *Cóctel de verdad* (1935), una obra un pèl ingènua de la qual el mateix autor renegava, ja hi podem detectar indicis inequívocs del Ferrater narrador, cosa que demostraria que la seva vocació literària i/o narrativa no va ser gratuïta o merament conjuntural. A això s'hi hauria de sumar el fet que Ferrater Mora no es concebia només com un filòsof o pensador, sinó que es veia a ell mateix com un artista. Es veu molt cla-

rament en el seu epistolari, sobretot en les cartes amb el seu gran amic i confident Joan Oliver - Pere Quart, recollides en el llibre *Joc de cartes* 1948-1984.

En aquest sentit hauríem de tenir en compte diversos factors que justificarien l'aposta de no reduir l'obra narrativa de Ferrater Mora als seus tres llibres de relats i cinc novel·les. Entre aquests factors destacaria en primer lloc la voluntat d'estil de l'autor, basada en la claredat, el rigor i la precisió, una voluntat que cimentaria i unificaria tota l'obra ferrateriana. També caldria tenir en compte les provatures narratives que va fer als anys seixanta, que si bé es van publicar pòstumament demostrarien que el Ferrater narrador no és només fruit dels anys vuitanta. Els articles a la premsa, que el van posar en contacte amb el gran públic, també són importants, atès que hi va assajar diversos gèneres, entre els quals el narratiu. I finalment els guions de cinema, que en certa manera van ser la porta d'entrada a la literatura, ja que d'aquests guions en va sorgir el seu primer llibre de relats, el ja esmentat *Siete relatos capitales* (1979).

Malgrat tot, i mal que li pesés a l'autor, la seva obra narrativa, encara que digna, no va arribar mai a l'alçada de la seva producció assagística i filosòfica, la qual cosa no justificaria, no obstant, la recepció gairebé nul·la que va tenir de la crítica de l'època. —

'Thriller'
Va escriure obres d'acció amb ressons apocalíptics i influïdes per l'utopisme

